

24. ΠΟΙΟΣ ΑΛΑΤΙΖΕΙ ΤΗ ΦΟΡΜΙΩΝΟΣ;

Πολλές φορές τα τελευταία χρόνια ήρθαμε αντιμέτωποι στην Ελλάδα με θεομηνίες. Έντονες και μεγάλης διάρκειας χιονοπτώσεις σε μέρη που δεν είχαν δει χιόνι τα τελευταία πενήντα χρόνια. Έντονες βροχοπτώσεις σε μέρη που η μέση στάθμη βροχοπτώσεων είναι πολύ χαμηλή. Έντονες καταιγίδες με πρωτόγνωρες ταχύτητες ανέμων. Έντονες θαλασσοταραχές που κράτησαν για αρκετές ημέρες τα νησιά του Αιγαίου σε απομόνωση λόγω της απαγόρευσης απόπλου. Έντονοι καύσωνες που ταλαιπώρησαν τους πολίτες.

Η Μετεωρολογία, η επιστήμη των καιρικών φαινομένων, υπολογίζει και καταγράφει τη συχνότητα και το μέγεθος των διαφόρων καιρικών φαινομένων, κατά περιοχές και κατά περιόδους. Έτσι γνωρίζουμε τη διαχρονική εξέλιξη των βροχοπτώσεων (εκατοστά ανά τετραγωνικό εκατοστό) σε συγκεκριμένη περιοχή της Ελλάδας από τις αρχές του αιώνα μας. Επίσης γνωρίζουμε τη διαχρονική εξέλιξη της θερμοκρασίας, της έντασης των ανέμων κ.ο.κ. Επίσης γνωρίζουμε τη διαστρωματική κατανομή των ίδιων φαινομένων κατά περιοχή.

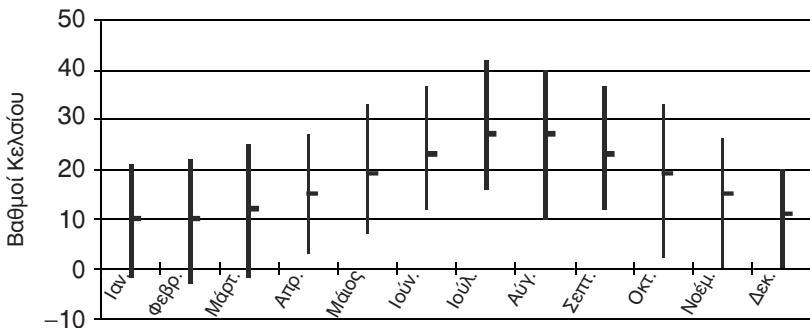
Έναντι των φαινομένων αυτών όλοι μας, συλλογικά και ατομικά, επιλέγουμε τις υποδομές που θα μας επιτρέψουν να αντιμετωπίσουμε τα καιρικά φαινόμενα.

Σε ατομικό επίπεδο επιλέγουμε αν θα έχουμε κλιματισμό στο σπίτι και στη δουλειά μας προκειμένου να αντιμετωπίσουμε τον καύσωνα. Αν έχουμε θερμομόνωση στο κτίριο του σπιτιού μας ή

του γραφείου μας προκειμένου να αντιμετωπίσουμε τον καύσωνα και το ιρύ. Αν έχουμε ελαφρές ή βαριές κατασκευές υποστέγων προκειμένου να αντέξουν σε καταιγίδα. Αν έχουμε ηλεκτρογεννήτριες προκειμένου να αντιμετωπίσουμε τις ανάγκες σε περίπτωση που υπάρχουν διακοπές ρεύματος στο δίκτυο της ΔΕΗ.

Σε συλλογικό επίπεδο πέρα από όλα αυτά πρέπει να επιλέξουμε το είδος, το μέγεθος και την αντοχή των υποδομών στα δίκτυα αποχέτευσης, διανομής ρεύματος, τηλεπικοινωνιών, στα αεροδρόμια, στο οδικό δίκτυο κ.λπ. Επίσης πρέπει να επιλέξουμε το είδος και το μέγεθος των υποδομών αποκατάστασης των βλαβών σε περίπτωση θεομηνιών, όπως συνεργεία και μέσα εκχιόνισης, συνεργεία και μέσα πυρόσβεσης, συνεργεία και μέσα αποκατάστασης της αποχέτευσης κ.λπ.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ: Θερμοκρασίες κατά Μήνα στην Αθήνα

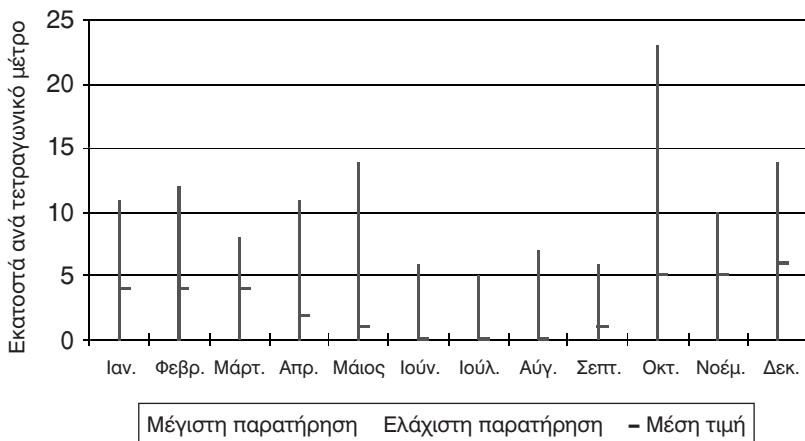

Μέγιστη παρατήρηση Ελάχιστη παρατήρηση - Μέση τιμή

Κατά κανόνα, το επίπεδο της υποδομής δεν μπορεί να προσαρμόζεται σε βραχυχρόνιες μεταβολές και πρέπει να ορίσουμε το άριστο μέγεθος της υποδομής λαμβάνοντας υπόψη το μελλοντικό εύρος των αναγκών μας. Σε κάθε όμως περίπτωση πρέπει να σταθμίσουμε το όφελος που θα έχουμε αντιμετωπίζοντας ένα ακραίο καιρικό φαινόμενο με μια μεγάλη υποδομή έναντι του κόστους διατήρησης της μεγάλης υποδομής στο υπόλοιπο διάστημα. Βραχυχρό-

νια και για ανάγκες μεγαλύτερες από αυτές που έχουμε προϋπολογίσει, θα χρησιμοποιούμε την υποδομή εντατικότερα (π.χ. με αύξηση του προσωπικού ή υπερωρίες του υπάρχοντος προσωπικού). Βραχυχρόνια και για ανάγκες μικρότερες από αυτές που έχουμε προϋπολογίσει, θα χρησιμοποιούμε την υποδομή με σπατάλη συντελεστών (π.χ. αδρανή μηχανήματα και μέσα μεταφοράς, αποχετευτικά δίκτυα που δουλεύουν σε χαμηλό ποσοστό της δυναμικότητάς τους κ.λπ.).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ: Βροχοπτώσεις κατά Μήνα στην Αθήνα

Αν προετοιμάσουμε υποδομές για το ακραίο, θα έχουμε πολύ συχνά σπατάλη. Οι εφεδρείες κοστίζουν. Αν προετοιμάσουμε υποδομές με βάση το μέσο όρο των αναγκών μας, θα έχουμε πολύ συχνά ανεπαρκή αντιμετώπιση. Οι οικονομίες προκαλούν γκρίνια.

25. ΣΠΑΤΑΛΗ Ή ΕΥΕΛΙΞΙΑ;

Η πρωτοχρονιάτικη κακοκαιρία του 2002 και η πρωτόγνωρη χιονόπτωση στην Αττική αιφνιδίασαν τις υπηρεσίες του Κράτους και της Νομαρχίας. Λόγω του μεγέθους της χιονόπτωσης, ο εξοπλισμός αποδείχθηκε ανεπαρκής και οι υπηρεσίες αναγκάστηκαν να μισθώσουν μηχανήματα από τους ιδιώτες. Σύμφωνα με το δημοσίευμα που ακολουθεί, το κόστος των μηχανημάτων ήταν σημαντικό και ο καθένας μας θα μπορούσε να αναρωτηθεί μήπως τα πράγματα θα ήταν καλύτερα, αν οι υπηρεσίες διέθεταν εξαρχής τον απαραίτητο εξοπλισμό.

«Τα πολλά ενρωτησαν της παγωνιάς

Αν σε όλους τους επαγγελματικούς κλάδους της χώρας αντιστοιχούσε μια πρωτοχρονιάτικη πίτα για το 2002, τότε το φλουρόι ασφαλώς θα έπεφτε ανάμεσα σε δύο: τους ιδιοκτήτες χωματουργικών μηχανημάτων και τους εμπόρους αντιολισθητικών αλυσίδων. Αυτοί είναι ίσως οι μόνοι κερδισμένοι από τη σφοδρή χιονόπτωση της περασμένης εβδομάδας.

»Δουλειές με φρούντες είχαν όλη την προηγούμενη εβδομάδα οι ιδιοκτήτες και οι οδηγοί “γκρέιντερ” και φορτωτών, των μηχανημάτων δηλαδή που ανέλαβαν να ξεχιονίσουν την πρωτεύουσα, τις μεγάλες επαρχιακές πόλεις και τις εθνικές οδούς.

»Υπολογίζεται ότι απασχολήθηκαν οι μισοί από τους περίπου 2.000 υπεργολάβους χωματουργικών εργασιών που

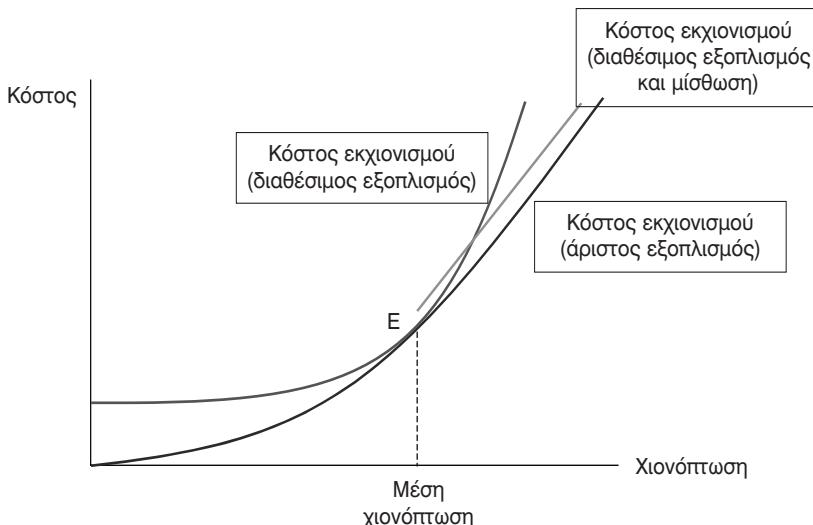
έχει η Αττική, ενώ στην επαρχία απασχολήθηκαν σχεδόν όλοι όσοι ήταν διαθέσιμοι...

»Το κόστος μίσθωσης για καθένα από αυτά υπολογίζεται μεταξύ 10.000-25.000 δρχ. ανά ώρα, ανάλογα με το μέγεθός τους (συμπεριλαμβάνεται αμοιβή οδηγού, καύσιμα και ασφάλεια). “Οι αμοιβές σε τέτοιες περιπτώσεις είναι καλές, αν κρίνουμε από ανάλογες περιπτώσεις στο παρελθόν”, εξηγεί ο Γεράσιμος Λιοσάτος, πρόεδρος της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Εργολάβων Χωματουργικών Μηχανημάτων.»

[Από το ρεπορτάριο της Αγγελικής Μπουμπούκα, *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία*, 13-1-2002]

Είναι λοιπόν σκόπιμο να προμηθευτεί το Κράτος τον εξοπλισμό εκείνο που θα αντιμετωπίζει αποτελεσματικά χιονοπτώσεις σαν αυτή του 2002; Η απάντηση είναι, ξεκάθαρα, όχι. Δεδομένου ότι το μετεωρολογικό φαινόμενο ήταν ακραίο, δηλαδή εμφανίζεται με πολύ μικρή συχνότητα στην Ελλάδα, το κόστος της διατήρησης του ανάλογου εξοπλισμού θα ήταν καθαρή σπατάλη.

ΣΧΗΜΑ: Βραχυχρόνιο και Μακροχρόνιο Κόστος Εκχιονισμού

Είναι αλήθεια, βέβαια, ότι 1 στα 10 χρόνια ο εξοπλισμός αυτός θα αποδεικνύεται αποτελεσματικός. Είναι όμως επίσης αλήθεια ότι τα υπόλοιπα 9 στα 10 χρόνια θα πληρώνουμε το κόστος του χωρίς να τον χρησιμοποιούμε.

Στο Σχήμα μπορούμε να δούμε αναλυτικά το επιχείρημα. Αν υποθέσουμε ότι οι Νομαρχίες διαθέτουν τον εξοπλισμό που αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τη **μέση χιονόπτωση**, τότε το βραχυχρόνιο κόστος εκχιονισμού σε χιονόπτωση μεγαλύτερη ή μικρότερη της μέσης θα είναι μεγαλύτερο από το μακροχρόνιο. Αυτό οφείλεται στο ότι οι Νομαρχίες δεν διαθέτουν **βραχυχρόνια** τον απαραίτητο επιπλέον εξοπλισμό (δεξιά του σημείου E) ούτε μπορούν να απαλλαγούν από τον πλεονάζοντα εξοπλισμό (αριστερά του σημείου E).

Αν όμως μπορούν να μισθώσουν τον απαραίτητο επιπλέον εξοπλισμό, τότε η καμπύλη του βραχυχρόνιου κόστους εκχιονισμού γίνεται παράλληλη με την καμπύλη μακροχρόνιου κόστους εκχιονισμού δεξιά του σημείου E. Η κάθετη απόσταση μεταξύ των δύο αναπαριστά τη διαφορά μεταξύ του μισθώματος και του κόστους χρήσης των μηχανημάτων... ίσως και τα μάτια γάτας (ανακλαστήρες οδοστρώματος) που θα ξηλώνουν τα γκρέιντερ από τις εθνικές οδούς!

26. ΔΕΝ ΘΑ ΓΙΝΟΥΜΕ ΠΟΤΕ ΕΥΡΩΠΗ

Ακούστηκε και αυτό στο βραδινό δελτίο ειδήσεων της 15^{ης} Φεβρουαρίου 2004 στον Alter: «Πώς γίνεται άλλες βιορειότερες χώρες, προς τις οποίες θέλουμε να μοιάσουμε, με περισσότερες και συχνότερες χιονοπτώσεις από τις δικές μας να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικότερα παρόμοια φαινόμενα;».

Η απάντηση είναι προφανής. Στις χώρες αυτές η διατήρηση περισσότερων εκχιονιστικών μηχανημάτων είναι οικονομικά συμφέρουσα αριθμώς επειδή οι χιονοπτώσεις είναι συχνές. Απεναντίας στη χώρα μας, ιδιαίτερα στις νοτιότερες περιοχές, η διατήρηση του ίδιου αριθμού εκχιονιστικών θα ήταν καθαρή σπατάλη επειδή οι χιονοπτώσεις είναι πολύ σπανιότερες. Αν δεν πιστεύετε το παραπάνω επιχείρημα, τότε συγκρίνετε την γκαρνταρόμπα σας με την γκαρνταρόμπα ενός μέσου Βορειο-Ευρωπαίου. Ποια νομίζετε ότι έχει περισσότερα και ζεστότερα ρούχα, ποια περισσότερα και δροσερότερα ρούχα και γιατί;

Είναι λοιπόν αλήθεια ότι «δεν θα γίνουμε ποτέ Ευρώπη» εκτός και αν προκύψει... μια νέα «εποχή των παγετώνων»!

27. ΕΝΑ ΔΙΑΦΩΤΙΣΤΙΚΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Γλόμπος, ο κοινός λαμπτήρας πυρακτώσεως. Λειτουργεί, όπως αποκαλύπτει και το επιστημονικό του όνομα, με βάση την αρχή της πυρακτώσεως: ένα ηλεκτρικό δεύμα διατρέχει το νήμα βιολφραμίου στο εσωτερικό του λαμπτήρα, που πυρακτώνεται και ακτινοβολεί. Δυστυχώς όμως ένα μεγάλο μέρος της ακτινοβολίας είναι υπέρθρη, κοινώς ζέστη, και γι' αυτό ο κοινός γλόμπος φωτίζει σπαταλώντας θερμότητα.

Οι δύο πετρελαϊκές κρίσεις του προηγούμενου αιώνα φούντωσαν την έρευνα σχετικά με την εξοικονόμηση ενέργειας σε διάφορους τομείς. Ένας από αυτούς ήταν και ο τομέας του φωτισμού. Οι ηγετικές επιχειρήσεις του κλάδου, Osram και Philips, ανέπτυξαν και διέθεσαν στην αγορά λαμπτήρες νέου τύπου που λειτουργούν με βάση το φθορισμό και τις ηλεκτρικές εκκενώσεις υψηλής και χαμηλής τάσης. Στην ανάπτυξη και τελειοποίηση των νέων λαμπτήρων συνέβαλαν πολύ και οι γνώσεις μας στην ηλεκτρονική.

Ένας σύγχρονος λαμπτήρας ευρείας κυκλοφορίας είναι ο συμπαγής ηλεκτρονικός λαμπτήρας φθορισμού. Έχει την ίδια υποδοχή, πολλές φορές και το ίδιο σχήμα με τον κοινό γλόμπο, και μπορεί να τον υποκαταστήσει σε όλες τις χρήσεις. Λειτουργεί όμως διαφορετικά. Ένα μείγμα αερίων και μετάλλων (συνήθως μιολύβδου) υπόκειται σε ηλεκτρικές εκκενώσεις και παράγει υπεριώδη ακτινοβολία. Η ακτινοβολία αυτή ενεργοποιεί με τη σειρά της ένα στρώμα φωσφόρου που επικαλύπτει την εσωτερική επιφά-

νεια του λαμπτήρα και... έχουμε φως. Δεδομένου ότι η παραγόμενη υπέρυθρη ακτινοβολία είναι ελάχιστη, έχουμε φως με ελάχιστη θερμότητα, δηλαδή οικονομικά.

Η διαφορά της απαιτούμενης ενέργειας μεταξύ του παλιού γλόμπου και του σύγχρονου λαμπτήρα φθορισμού, προκειμένου να παραχθεί φωτισμός ίδιας ισχύος, είναι μεγάλη. Όπως φαίνεται και στον Πίνακα, οι νέοι λαμπτήρες παράγουν φωτισμό ίδιας ισχύος με το ένα πέμπτο περίπου της ενέργειας. Η οικονομία δεν σταματάει εδώ. Οι νέοι λαμπτήρες έχουν επιπλέον δεκαπενταπλάσια ζωή.

ΠΙΝΑΚΑΣ: Λαμπτήρες Πυρακτώσεως

	Τύπος	Ισχύς (watt)	Φωτεινότητα (lumens)	Διάρκεια (ώρες)
Πυρακτώσεως 15	<i>κερί</i>	15	90	1.000
Πυρακτώσεως 25	<i>standard</i>	25	220	1.000
Πυρακτώσεως 40	<i>standard</i>	40	420	1.000
Πυρακτώσεως 60	<i>standard</i>	60	720	1.000
Πυρακτώσεως 75	<i>standard</i>	75	940	1.000
Πυρακτώσεως 100	<i>standard</i>	100	1.360	1.000

Πηγή: www.osram.com

ΠΙΝΑΚΑΣ: Λαμπτήρες Φθορισμού

	Τύπος	Ισχύς (watt)	Φωτεινότητα (lumens)	Διάρκεια (ώρες)
Dulux 3	2 σωλήνων	3	100	15.000
Dulux 5	2 σωλήνων	5	240	15.000
Dulux 7	2 σωλήνων	7	400	15.000
Dulux 11	2 σωλήνων	11	600	15.000
Dulux 15	3 σωλήνων	15	900	15.000
Dulux 20	3 σωλήνων	20	1.200	15.000

Πηγή: www.osram.com

Ας πάρουμε μια ακριβή γεύση της οικονομίας που πετυχαίνει κανείς με τις νέες λάμπες. Υποθέτοντας κατά μέσο όρο 6 ώρες φωτισμού την ημέρα, ένας λαμπτήρας φθορισμού έχει ζωή 2.500 ημερών ή 6,84 ετών περίπου. Ένας μικρός λαμπτήρας των 5 watt συνεπάγεται ετήσια κατανάλωση 10,96 kWh που αντιστοιχεί σε δαπάνη 317,77 δραχμών με βάση το τιμολόγιο της ΔΕΗ (Δεκέμβριος 2001). Ο αντίστοιχος γλόμπος των 25 watt θα απαιτούσε ετήσια κατανάλωση 54,79 kWh και δαπάνη 1.588,84 δραχμών. Έτσι, ο νέος λαμπτήρας εξοικονομεί 43,83 kWh ετησίως ή 1.271,07 δραχμές. Στη διάρκεια ζωής του νέου λαμπτήρα συνολικά εξοικονομείται δαπάνη 8.700 δραχμές από την κατανάλωση ρεύματος. Στην οικονομία αυτή θα πρέπει να συνυπολογιστεί και το γεγονός ότι κάθε χρόνο (εκτός του χρόνου εγκατάστασης του λαμπτήρα φθορισμού) εξοικονομούμε $(14 \div 6,84 =)$ 2,19 γλόμπους. Και όλα αυτά μόνο με την αντικατάσταση της λάμπας ενός αμπαζούρ στην κρεβατοκάμαρα.

Η οικονομία όμως κοστίζει. Οι νέοι λαμπτήρες κοστίζουν περισσότερο και πουλιούνται ακριβότερα από τους κοινούς γλόμπους. Έτσι, προκειμένου να εξετάσουμε αν είναι σκόπιμο να αντικαταστήσουμε τους παλιούς μας γλόμπους με νέους λαμπτήρες, θα πρέπει να σταθμίσουμε την απόδοσή τους (εξοικονόμηση ενέργειας) με το επιπλέον κόστος τους (διαφορά τιμής). Τελικά, δεν είναι περίεργο που οι νέοι λαμπτήρες αναπτύχθηκαν και κυκλοφόρησαν εμπορικά μόνο μετά τις δύο ενεργειακές κρίσεις. Ακόμη και αν ήμασταν σε θέση να τους κατασκευάσουμε πολύ νωρίτερα, η εξοικονόμηση ενέργειας που θα προσέφεραν πριν από το 1973 θα ήταν... αντιοικονομική και η εμπορική τους κυκλοφορία θα ήταν μια παταγώδης αποτυχία.

28. ΜΕ ΤΑ ΧΡΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΆΛΛΩΝ

Στην ταινία «Με τα χρήματα των άλλων» ο σκηνοθέτης Norman Jewisson διηγείται την ιστορία ενός «θρασύ, άπληστου, εγωκεντρικού και αδίστακτου» χρηματιστή, του Larry Garfield. Η δραστηριότητα του Larry συνίσταται στην εξαγορά εταιριών μέσω του Χρηματιστηρίου και στη ρευστοποίησή τους.

Τελευταίος στόχος του Larry είναι η εταιρία New England Cables and Wires, μια επιχείρηση παραγωγής καλωδίων που διοικείται από τον παραδοσιακό επιχειρηματία Gregory Peck. Η εταιρία είναι κερδοφόρα, όμως τα περιουσιακά στοιχεία της (ιδιαίτερα το ταμείο της) έχουν πλέον πολύ μικρή απόδοση στον φθίνοντα κλάδο των καλωδίων.

Οι εργαζόμενοι της εταιρίας που, μαζί με τον πρόεδρο Gregory Peck, κατέχουν την πλειοψηφία των μετοχών καλούνται από τον Larry να κάνουν μια δύσκολη επιλογή. Είτε θα συνεχίσουν να λειτουργούν την παραδοσιακή επιχείρηση με χαμηλή κερδοφορία είτε θα αποφασίσουν να τη διαλύσουν και να επενδύσουν το μερίδιό τους αλλού με υψηλότερη απόδοση. Η διατήρηση του παραδοσιακού χαρακτήρα της επιχείρησης έχει ένα κόστος ευκαιρίας.

Στο τέλος όμως, ίσως και υπό την πίεση του αδίστακτου Larry, η εταιρία διατηρείται εφαρμόζοντας ένα σύγχρονο επιχειρηματικό σχέδιο που αποδίδει πολύ περισσότερο.

29. ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

[Απόσπασμα ομιλίας του γράφοντα σε Ημερίδα της ATE Χοματιστηριακής που διοργανώθηκε στο Mediterranean Palace της Θεσσαλονίκης στις 4 Δεκεμβρίου 1999]

Το θέμα του **εταιρικού ελέγχου** (corporate control) και της **εταιρικής διακυβέρνησης** (corporate governance) έχει ανακύψει λόγω του διαχωρισμού του ελέγχου από την ιδιοκτησία στις μεγάλες Ανώνυμες Εταιρίες (ΑΕ). Η σημασία του θέματος είναι μεγάλη. Πρόσφατα ο ΟΟΣΑ ανέθεσε σε ad hoc επιτροπή την εκπόνηση ενός κειμένου αρχών εταιρικής διακυβέρνησης βάσει των εμπειριών των κρατών-μελών του Οργανισμού. Τα πορίσματα της επιτροπής δημοσιεύθηκαν στο Ad hoc Task Force on Corporate Governance, *OECD Principles of Corporate Governance*, Directorate for Financial, Fiscal and Enterprise Affairs, OECD, στις 19-11-1999. Το κείμενο αρχών προτείνει ορισμένες θεσμικές βελτιώσεις με σκοπό την ενίσχυση της εταιρικής λειτουργίας. Η συμβολή της Ελληνικής Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς παρουσιάστηκε το Φθινόπωρο του 1999 σε ειδική εκδήλωση.

Στην εταιρία, όπως και σε κάθε συλλογική μορφή δράσης (για παράδειγμα, σωματεία, συνδικαλιστικές ενώσεις, συνεταιρισμοί, δημόσια διοίκηση κ.λπ.), εμφανίζονται **προβλήματα εκπροσώπησης** (agency problems). Ενώ οι αποφάσεις λαμβάνονται από τους

εκπροσώπους, οι επιπτώσεις των αποφάσεων αφορούν το σύνολο των μελών του συλλογικού φορέα. Το πρόβλημα της εκπροσώπησης ανακύπτει στην περίπτωση που:

- α) Οι εκπρόσωποι έχουν ιδιαίτερους στόχους, πέραν των συλλογικών στόχων,
- β) Οι εκπρόσωποι μπορούν να έχουν ιδιωτικό όφελος, πέραν του συλλογικού οφέλους, και
- γ) Οι ενέργειες των εκπροσώπων δεν είναι παρατηρήσιμες.

Για παράδειγμα, ο πρόεδρος ενός σωματείου μπορεί να προμηθευθεί τον εξοπλισμό των γραφείων του σωματείου σε ψηλή τιμή προβαίνοντας σε μυστική συμφωνία με τον προμηθευτή. Αν το σωματείο έχει 100 μέλη, τότε για κάθε 100 δραχμές που εισπράττει «παρανόμα» ο πρόεδρος του σωματείου, χάνει 1 δραχμή ως μέλος του σωματείου, έχει δηλαδή καθαρό κέρδος 99 δραχμές. Αυτή είναι μια κλασική συναλλαγή του τύπου που οι Αγγλοσάξονες, πολύ πετυχημένα, ονομάζουν *self-stealing!* (Η διάσταση του προβλήματος γίνεται συναρπαστική αν εκπρόσωπος είναι ο διευθυντής προμηθειών μιας δημόσιας υπηρεσίας και εκπροσωπούμενοι είμαστε δέκα εκατομμύρια φορολογούμενοι.)

Η λύση του προβλήματος δεν είναι απλή. Πολλοί πιστεύουν ότι το πρόβλημα μπορεί να λυθεί με την εκλογή ή το διορισμό ενός έντιμου εκπροσώπου. Πώς όμως ξεχωρίζουμε τον έντιμο από τον ανέντιμο υποψήφιο;

Πολλοί επίσης πιστεύουν ότι το πρόβλημα μπορεί να λυθεί με τη θέσπιση και λειτουργία ενός ελεγκτικού μηχανισμού. Πώς όμως είμαστε σίγουροι ότι το κόστος λειτουργίας του μηχανισμού θα είναι χαμηλότερο του οφέλους; Πολλές φορές, όπως παρατηρεί ο J. Stiglitz στο βιβλίο του *Whither Socialism*, MIT Press 1994, **το κόστος ελέγχου της σπατάλης (και της διαφθοράς) μπορεί να αποδειχθεί μεγαλύτερο από την ίδια τη σπατάλη (ή τη διαφθορά).**

Ένα καλό σύστημα εταιρικής διακυβέρνησης πρέπει να προσφέρει τα κατάλληλα **κίνητρα** ώστε η διοίκηση των εταιριών να ασκείται με γνώμονα τα συμφέροντα της εταιρίας και των μετόχων της. Πρέπει να διευκολύνει την αποτελεσματική παρακολούθηση

της εταιρίας και να ενθαρρύνει την εταιρία να χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους της.

Το σύστημα της εταιρικής διακυβέρνησης προσδιορίζεται από ένα σύνολο νομικών, διοικητικών και θεσμικών ρυθμίσεων και περιλαμβάνει κανόνες που ρυθμίζουν τις σχέσεις μεταξύ της διοίκησης και των **εταίρων με την ευρεία έννοια** (stakeholders), δηλαδή τους μετόχους, τους πιστωτές, τους εργαζόμενους, τους προμηθευτές κ.ά.

Σύμφωνα με το κείμενο αρχών του ΟΟΣΑ, η καλή εταιρική διακυβέρνηση πρέπει να επιτελεί τα παρακάτω:

- α) Να προστατεύει τα δικαιώματα των μετόχων.
- β) Να εξασφαλίζει ίση μεταχείριση των μετόχων.
- γ) Να ενθαρρύνει την άσκηση των δικαιωμάτων των μετόχων με σκοπό τη συνεργασία εταιρίας και μετόχων.
- δ) Να ενισχύει τη διάχυση των πληροφοριών και τη διαφάνεια.
- ε) Να ενισχύει την ευθύνη των διοικητικών συμβουλίων.

Σκοπός των παραπάνω είναι τελικά ο περιορισμός των **αθέμιτων συναλλαγών** (self dealing) και των αναποτελεσματικών αποφάσεων της διοίκησης.

Το Χρηματιστήριο είναι ένας θεσμός που ενισχύει τον εταιρικό έλεγχο. Μέσω της αγοράς οι αποτελεσματικές διοικήσεις ανταμείβονται και αναποτελεσματικές διοικήσεις αντικαθίστανται με συγχωνεύσεις και εξαγορές. Ο ρόλος του Χρηματιστηρίου στον εταιρικό έλεγχο ενισχύεται όταν η διασπορά του μετοχικού κεφαλαίου είναι μεγάλη και όταν αναπτύσσεται η συμμετοχή θεσμικών επενδυτών στο κεφάλαιο και στις διοικήσεις των εισηγμένων εταιριών. Στην περίπτωση αυτή μιλάμε για την **ύπαρξη μιας αγοράς εταιρικού ελέγχου** (market for corporate control).

Το Χρηματιστήριο προσφέρει, όπως είναι γνωστό, δυνατότητες χρηματοδότησης με ίδια κεφάλαια. Πρέπει όμως να τονιστεί ότι οι αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου των εταιριών έχουν ως αποτέλεσμα την είσοδο **μειοψηφικών μετόχων** (minority shareholders) στην εταιρία. Εφόσον ο εταιρικός έλεγχος είναι ασθενής, δεν εξασφα-

λίζεται ότι η χρήση των κεφαλαίων των μικροεπενδυτών από τη διοίκηση των εταιριών είναι αποτελεσματική. Η υποψία αυτή ενισχύεται και από την αντίληψη που επικρατούσε ως πρόσσφατα στην ελληνική αγορά, σύμφωνα με την οποία οι εταιρίες μέσω του Χρηματιστηρίου μπορούσαν να αντλήσουν «δωρεάν» κεφάλαια. Η αντίληψη αυτή υπονοεί ότι οι διοικήσεις των εταιριών δεν αντιλαμβάνονταν το μέγεθος της βασικής υποχρέωσής τους, δηλαδή την εξασφάλιση ικανοποιητικής απόδοσης στους μειοψηφικούς επενδυτές.